

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту

**Допущено до захисту
Завідувач кафедри**

_____

« 20 » травня 2020 р.

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра**

зі спеціальності 071 Облік і оподаткування

за освітньою програмою Облік і аудит

на тему: **«Облік, контроль та аналіз доходів і витрат підприємства
(на прикладі МПП «Паллада»)»**

Виконавець:

студентка 41 групи ЦЗФН

Кириченко Ж. С. _____

Науковий керівник:

канд. екон. наук, доцент

Семенова К. Д. _____

Одеса 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ І ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА.....	6
1.1. Сутність доходу як економічної категорії та класифікація його видів.....	6
1.2. Поняття і класифікація витрат на господарську діяльність підприємства.....	13 12
1.3. Дискусійні питання обліку доходів та витрат в П(с)БО та М(с)Бо.....	18
РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ДОХОДІВ І ВИТРАТ НА МПП «ПАЛЛАДА».....	25
2.1. Загальна характеристика підприємства та його облікової політики.....	25
2.2. Особливості обліку доходів на підприємстві.....	32
2.3. Облік витрат на МПП «Паллада».....	38
РОЗДІЛ 3 АНАЛІЗ ТА КОНТРОЛЬ ДОХОДІВ І ВИТРАТ НА МПП «ПАЛЛАДА».....	44
3.1. Загальна економічна характеристика підприємства.....	44
3.2. Аналіз доходів, витрат та фінансових результатів МПП «Паллада».....	50
3.3. Контроль за формуванням доходів і витрат на підприємстві.....	62
ВИСНОВКИ	67
Список використаних джерел	70
Додатки	75

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Доходи і витрати підприємства є одними з найважливіших показників його діяльності, вони безпосередньо впливають на процес формування фінансового результату та підсумкової оцінки рентабельності господарської діяльності. За даними показниками визначається раціональність, ефективність, стабільність і перспективи розвитку економічної діяльності підприємства.

Як особлива економічна категорія, доходи підприємства виражаються у вигляді збільшення активів або зменшення зобов'язань, що тягне за собою зростання власного капіталу даного підприємства. Витрати господарюючого суб'єкта є оберненою економічною категорією по відношенню до доходів, представляючи собою навпаки зменшення активів або збільшення зобов'язань, що, в свою чергу викликає зменшення власного капіталу [1, с. 12].

Проблеми сутності доходів і витрат підприємства, питання їх класифікації та обліку досліджувались багатьма вітчизняними та зарубіжними авторами, зокрема такими як О. Артюх, Ф. Бутинець, В. Гринчуцький, В. Дерій, З. Задорожний, Г. Кірейцева, Я. Крупка, Т. Кондрашов, Т. Коупленд, Н. Лоханова, Л. Нападовська, А. Поддєрьогін, В. Хачатрян, Ю. Цал-Цалко, Є. Шара та ін.

Проведений аналіз наукової літератури свідчить, що розглядання теоретичних та практичних аспектів обліку доходів і витрат підприємств, їх економічної сутності є одним з важливих дискусійних питань, оскільки саме ці показники можуть грати роль індикатора успішності господарюючого суб'єкта та слугувати одним із головних чинників в прийнятті управлінських рішень. Однак, відсутність єдиної точки зору щодо креслених наукових питань дослідження доходів і витрат вимагає проведення подальшого

удосконалення підходів щодо визначення змісту цих категорій, вивчення порядку їх обліку та відображення в фінансовій звітності.

Важливість дослідження та вирішення цих аспектів зумовили вибір теми дипломної роботи та доводять її актуальність.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є узагальнення теоретичних і практичних засад обліку, контролю та аналізу доходів і витрат підприємства та розробка шляхів їх удосконалення.

Для досягнення даної мети в ході роботи були поставлені наступні завдання:

- проаналізувати сутність доходу як економічної категорії, розглянути класифікації доходів підприємства відповідно до різних ознак;
- визначити сутність категорії витрат господарюючого суб'єкта та охарактеризувати їх види;
- провести порівняння особливостей обліку доходів і витрат за національними та міжнародними стандартами;
- дослідити облікову політику та особливості обліку доходів і витрат на аналізованому підприємстві;
- здійснити аналіз економічних показників діяльності МПП «Паллада»;
- проаналізувати склад, структуру та динаміку доходів і витрат підприємства;
- дослідити особливості здійснення контролю за формуванням доходів і витрат на підприємстві;
- запропонувати шляхи удосконалення ведення обліку, внутрішнього контролю і на основі аналізу виявити наявні тенденції.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є процес обліку, контролю та аналізу доходів і витрат підприємства на прикладі МПП «Паллада».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних і практичних питань обліку, контролю та аналізу доходів і витрат на МПП «Паллада».

Методи дослідження. Для вирішення поставлених у роботі завдань використані наступні методи дослідження: теоретичного узагальнення і порівняння (для уточнення сутності поняття «дохід», «витрати», «прибуток»), індукції та дедукції (при дослідженні процесів обліку, контролю, аналізу доходів і витрат та проблем їх удосконалення), факторний аналіз, методи аналізу динаміки та структури, графічний, табличний (для відображення результатів дослідження).

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою дослідження виступили законодавчі та нормативні акти України з питань бухгалтерського обліку, контролю та аналізу доходів і витрат підприємства, наукові публікації вітчизняних і закордонних вчених, національні та закордонні підручники і монографії. Також використана фінансова звітність та документи первинного, аналітичного та синтетичного обліку підприємства. Дослідження проводилося на основі матеріалів МПП «Паллада».

Дипломна робота складається з трьох розділів, в яких послідовно аналізується проблема дослідження.

Під час виконання дипломної роботи використовувались комп'ютерні програми Microsoft Word та Microsoft Excel.

За результатами виконання кваліфікаційної роботи опублікована одна наукова праця: Кириченко Ж. С. Аналіз доходів та витрат малого приватного підприємства «Паллада». *Тези доповідей VI Міжнародної студентської науково-практичної інтернет-конференції: «Напрями розвитку обліку, контролю та економічного аналізу в умовах глобалізації»*. Одеса, 20 квітня 2020 року. С. 233-234.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження нами зроблені наступні висновки.

Облік доходів і витрат на підприємстві МПП «Паллада» здійснюється на основі П(с)БО 15 «Дохід», П(с)БО 16 «Витрати», НП(с)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».

Основним видом діяльності МПП «Паллада» є вантажні перевезення. Тому на підприємстві існує свій план рахунків, який включає в себе специфічні субрахунки. Для відображення доходів від операційної діяльності використовуються рахунки 70 "Доходи від реалізації" та 71 "Інший операційний дохід", рахунок 73 "Інші фінансові доходи" на підприємстві не використовується. Рахунок 74 "Інші доходи" призначений для обліку доходів, що виникають в ході звичайної діяльності, але не пов'язані з операційною або фінансовою діяльністю.

Для узагальнення інформації про витрати операційної та іншої діяльності підприємства використовуються рахунки 9-ого класу «Витрати діяльності». Визнання, склад та оцінка витрат здійснюються згідно П(С)БО 16 «Витрати».

Аналіз результатів діяльності МПП «Паллада» за 2017-2019 рр. показав, що за останні роки підприємство отримувало прибутки від своєї діяльності. Однак у 2019 році порівняно зменшився чистий дохід від реалізації продукції майже на 4 млн. грн., що є негативною тенденцією для підприємства. Така ж сама тенденція спостерігається і з собівартістю продукції. За останній рік відбулося її зменшення на 5,7 млн. грн.

Протягом усього аналізованого періоду на МПП «Паллада» спостерігається тенденція до збільшення продуктивності праці та віддачі основних засобів, що свідчить про ефективне використання трудових ресурсів та засобів праці.

Результати діяльності підприємства значною мірою залежать від наявних активів, а також від того, за рахунок яких джерел воно формує свої активи. У структурі активів МПП «Паллада» більше 70 % складають оборотні активи і їх питома вага в останні роки зростає.

Із загальної суми джерел активів на початок 2019 року власний капітал МПП «Паллада» становив 37 %, а на кінець року його частка зросла до 47 %. Це відбулося за рахунок збільшення нерозподіленого прибутку, що є позитивною тенденцією для підприємства.

У ході проведеного дослідження встановлено, що не дивлячись на те, що підприємство протягом усього аналізованого періоду було неплатоспроможним, однак на кінець 2019 року його фінансовий стан був абсолютно стійким.

З останній рік досліджуваного періоду МПП «Паллада» зменшило і чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), і собівартість продукції. Однак у результаті того, що темпи зменшення собівартості продукції випереджали темпи зменшення чистого доходу, підприємство отримало позитивний фінансовий результат.

У структурі операційних витрат за економічними елементами витрат більше 85 % складають матеріальні витрати, тобто діяльність підприємства є матеріаломісткою.

На МПП «Паллада» відділ внутрішнього контролю відсутній. Однак у 2017 році був проведений контроль із залученням зовнішнього контролера.

Проведений контроль показав наявність помилок в частині правильності здійснення обліку доходів і витрат, а також їх відображення у фінансовій звітності:

- помилки в бухгалтерських проводках при відображенні господарських операцій з формування доходів і списання їх на фінансовий результат;
- дані витрат на синтетичних рахунках в Головній книзі не співпадають з даними фінансової звітності;

- не здійснювалося оприбутковування матеріальних ресурсів за наслідками ліквідації основних засобів;
- аналіз документів по підзвітних особах показав, що є розбіжності між виданими сумами та поверненими невикористаними сумами;
- здійснюється незаконне списання на собівартість продукції нестач;
- вся сума нарахованої амортизації основних засобів (не лише виробничого призначення) включається до виробничої собівартості готової продукції;
- здійснюється включення в Декларацію з прибутку витрат, що не включаються до їх складу згідно діючого податкового законодавства.

Урахування виявлених помилок допоможе уникнути відхилень та штрафних санкцій, і як наслідок, підвищити рівень економічної безпеки підприємства.

З метою подальшого розвитку МПП «Паллада» пропонуємо наступне.

Ураховуючи негативну тенденцію останніх років щодо чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), для розширення ринків надання послуг пропонуємо проводити рекламні заходи, здійснювати пошук нових споживачів послуг через мережу Інтернет; запропонувати покупцям нові види надання послуг, а також підвищити рівень їх якості.

Оскільки значну частину витрат підприємства становлять матеріальні витрати, для їх оптимізації рекомендуємо посилити процес контролю над запасами, створити відповідні умови зберігання, у результаті чого можна зменшити до мінімуму їх псування та неефективне використання.

На підприємстві майже 5 млн. грн. складає дебіторська заборгованість з покупцями та замовниками. Вважаємо за доцільне в договорах чітко прописувати умови, за якими можна було б скоротити термін повернення коштів дебіторами.

Упровадження в практичну діяльність МПП «Паллада» зазначених заходів дозволить підприємству підвищити рівень ефективності та конкурентоспроможності на ринку.

Список використаних джерел

1. Бутинець Ф. Ф. Витрати виробництва та їх класифікація для потреб управління. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2012. №1. С. 11-18.
2. Пиндайк Р., Рабинфельд Д. Микроэкономика. / Пер. с англ. СПб.: Питер, 2011. 608 с.
3. Бечко П. К., Митяй О. В. Теоретичні основи економічного змісту категорії «дохід» сільськогосподарських підприємств. *Інноваційна економіка*. 2012. № 1. С. 119-124.
4. Економіка підприємства: навч. посіб. / за заг. ред. Л. С. Шевченко. Х.: Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого», 2011. 208 с.
5. Іванілов О. С. Економіка підприємства: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] К.: Центр учбової літератури, 2009. 728 с.
6. Данилевська Ю. М., Мельянкova Л. В. Контроль операцій з обліку доходів. *Економічні науки. Серія „Облік і аудит”*. 2013. Випуск 10 (37). Ч. 3. С. 210-215.
7. Патарідзе-Вишинська М. В. Визначення та облік фінансового результату: вітчизняний і зарубіжний досвід. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2016. № 2. С. 25-37.
8. Податковий кодекс України (із змінами та доповненнями, внесеними Законами України). [URL://sfs.gov.ua/nk/](http://sfs.gov.ua/nk/) (дата звернення 18.01.2020).
9. Івахів Ю. О. Облікові методи визнання результатів діяльності підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2012. №1. С. 79-83.
10. Теоретико-методичні засади дослідження бізнес-процесів у підприємстві: монографія / Н. А. Волкова, Р. М. Волчек, О. М. Гайдаєнко [та ін.]. Одеса: ППЦ «Белка». 2019. 169 с.
11. Азаренкова Г. М. Фінанси підприємств: навч. посіб. для самост. вивчення дисципліни. К.: Знання-Прес, 2006. 287 с.

12. Бойчик І. М. Економіка підприємства: Навч. посібник. К.: Атіка, 2004. 480 с.
13. Хачатрян В. Формування механізму внутрішнього контролю за використанням прибутку підприємств. *Економічний аналіз*. 2011. С. 322-340.
14. Економічний аналіз: Навч. посібник. / За ред. Волкової Н.А. Одеса: ОНЕУ, ротاپринт. 2015. 246 с.
15. Рябенко Г. М., Резніченко Ю. С. Щодо економічної сутності витрат та їх класифікації. *Інноваційна економіка*. 2013. №6. С. 319-321.
16. Семенова К. Д., Тарасова К. І. Ризики діяльності промислових підприємств: інтегральне оцінювання: монографія. Одеса : ФОП Гуляєва В.М., 2017. 234 с.
17. Петришина Н. С. Гончарук Н. С. Класифікація витрат. *Наука й економіка*. 2014. №3 (35). С. 60-63.
18. Економіка підприємства: підруч. / за заг. ред. С. Ф. Покропівного. К.: КНЕУ, 1999. 546 с.
19. Нагайчук В. В. Методологічні аспекти змісту, класифікації та напрямки зниження витрат виробництва. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2011. № 1. С. 150-155.
20. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» затверджено наказом Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. № 290, (із змінами та доповненнями). URL: [//zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99](http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99) (дата звернення: 22.02.2020).
21. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31.12.2000 р. № 318, (із змінами та доповненнями) / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: [//zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00) (дата звернення: 22.02.2020).
22. Міжнародний стандарт фінансової звітності 15 (МСФЗ 15). Дохід від договорів з клієнтами. URL: [//ips.ligazakon.net/document/view/mu17027](http://ips.ligazakon.net/document/view/mu17027) (дата звернення: 22.02.2020).

23. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: положення : затверджено наказом Міністерства фінансів України від 7 лютого 2013 р. № 73 (зі змінами і доповненнями). URL: [//zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13](http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13) (дата звернення: 22.02.2020).
23. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 23 (МСБО 23) Витрати та позики URL: [//zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_042](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_042) (дата звернення: 22.02.2020).
24. Адамик О. В. Дохід як основна облікова категорія. *Наукові записки : збірник наукових праць кафедри економічного аналізу*. Тернопіль: Економічна думка, 2016. С. 121-124.
25. Параскевич Л. В. Удосконалення обліку доходів та їх відображення у фінансовій звітності. *Сталий розвиток економіки*. 2011. № 2. с. 89-95.
26. Круш П. В., Клименко О. В., Подвігіна В. І. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства : собівартість, прибуток. Навч. посіб. 2-ге вид., переробл. К. : Каравела, 2015. 420 с.
27. Осадча Г. Г., Пушкарьова М. В. Облік доходів у системі управління підприємством. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2016. № 6. С. 71-75.
28. Сопко В. Облік фінансових результатів. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2016. № 4. С. 138-147.
29. Сук Л. К. Фінансовий облік: навч. посіб. 3-тє вид., переробл. і доповн. К. : Знання, 2016. 664 с.
30. Федченко Т. Нова книга обліку доходів і витрат. *Вісник Міністерства доходів і зборів України*. 2013. № 47. С. 25-32.
31. Лондар С. Л., Тішков Б. О. Моделювання дохідності підприємства у нестабільному економічному середовищі. *Наукові праці НДФІ*. 2010. Вип. 2. С. 3-11.
32. Шара Є. Ю., Соколовська-Гонтаренко Є. Ю. Фінансовий облік I : навч. посіб. К. : ЦУЛ, 2016. 308 с.

33. Фінансовий облік: підручник / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, Н. В. Гудзь [та ін.]. 3-тє вид., доповн. та переробл. Тернопіль : ТНЕУ, 2014. 418 с.
34. Семенова К. Д. Аналіз тенденцій і прогнозування фінансових показників діяльності підприємств України. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2019. № 5 (110). С. 238-242.
35. Закон України Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 40, ст. 365). URL: [//taxlink.ua/ua/normative_acts/zakon-ukraini-pro-byhgalterskij-oblik-ta-finansovy/](http://taxlink.ua/ua/normative_acts/zakon-ukraini-pro-byhgalterskij-oblik-ta-finansovy/) (дата звернення: 2.03.2020).
36. Когут У. І. Удосконалення номенклатури статей калькуляції собівартості продукції. *Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка»*. 2006. № 567. С. 61-67.
37. Семенова К. Д., Тарасова К. І. Бізнес-статистика: підручник. К : ФОП Гуляєва В.М. 2018. 210 с.
38. Артюх О. В., Я. І. Вайсеро. Витрати на автотранспортних підприємствах: проблемні аспекти обліку. *Development of modern technologies and scientific potential of the world : coll. of scientific papers «ΛΟΓΟΣ» with materials of the International scientific-practical conf.*, London, July 29, 2019. London : NGO «European Scientific Platform», 2019. V.1. P. 32-35.
39. Економічний аналіз: Навч. посібник. / За ред. Волкової Н.А. Одеса: ОНЕУ, ротапринт. 2015. 246 с.
40. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 (МСБО 1) Подання фінансової звітності. URL: [//zakon5.rada.gov.ua/laws/show/929_013](http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/929_013) (дата звернення: 20.03.2020).
41. Міжнародний стандарт фінансової звітності 15 (МСФЗ 15) Дохід від договорів з клієнтами URL: [//www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/IFRS%2015_ukr_2016.pdf](http://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/IFRS%2015_ukr_2016.pdf) (дата звернення: 20.03.2020).
42. Семенова К. Д. Аналіз тенденцій і прогнозування фінансових показників діяльності підприємств України. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2019. № 5 (110). С. 238-242.

43. Пустова І. В. Методи управління витратами в сучасних умовах: ефективність застосування, переваги та недоліки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 11. С. 39-42.
44. Семенова К. Д. Аналіз діяльності підприємств провідних секторів економіки України для створення дієвої системи оподаткування. *Облік і оподаткування: сучасний стан та перспективи розвитку: монографія* / ред. Р. В. Кузіна. Харків: «Діса плюс», 2019. С. 5-20.
45. Крупка Я. Д., Порохнавець Я. А. Облік і контроль у видобувних галузях: монографія. Тернопіль: Вид-во «Крок», 2019. 252 с.
46. Дерій В. А. Витрати і доходи підприємств у системі обліку та контролю : монографія. Тернопіль: ТНЕУ “Економічна думка”, 2009. 272 с.
47. Артюх О. В., Криванич М. Ю. Внутрішній контроль обліку витрат: методичні аспекти. *Електронне наукове фахове видання «Економіка та суспільство»*. 2018. Вип. 16.